

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂွံဝိခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယါခိၣ်ဒုသဝီပုၤ

တၢ်ပာ်ဖျါအဖုၣ်

လၢယုၤ ၁၂သီ, ၂၀၂၃န့ၣ်/ KHRG လံာ်ကတြၢ်နီၣ်ဂံၢ်- 23-84+63-D1

ဒုပျာ်ယာ်ကီၢ်ရူၢ် တၢ်ပာ်ဖျါအဖုၣ်- သဝီဖိလီၤမၤဒီး တၢ်ပာ်လီၤဂွံဂီၢ်အူသုးပၤ တၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဖဲ နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်ပူၤ, လၢဖၤတြၢ်အါရံၤ တုၤ လၢမးရှး, ၂၀၂၃န့ၣ်

တၢ်ပာ်ဖျါအဖုၣ် တဘၣ်အံၤ ပာ်ဖျါဝဲ တၢ်ကဲထီၣ်သးဖဲ နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒုပျာ်ယာ်ကီၢ်ရူၢ်, ဖဲလၢဖၤတြၢ်အါရံၤ ဒီး လၢမးရှး အဘၣ်စၢၤ, ၂၀၂၃န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ပာ်လီၤဝဲ ဂွံဂီၢ်အူသုးပၤတၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ (martial law) ဖဲဆၣ်ကွံၣ်ပူၤန့ၣ်, ပုၤသးစၢ် ဃုၤဒီး ပုၤဒီးသကီၢ်ခံၤ, ပုၤဃုၤဒီး ဖိသၣ် ၁၃န့ၣ်လၢအထီၣ်ကွံၣ် လွံၤတီၤတၢ်ဂၤ, ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ SAC သုးဖိတဖၣ် ဒီ ဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ဟးတလၢဝဲဒၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ပာ်ပနီၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. SAC လီၤခါၣ်သးသုးခိၣ်လၢ အအိၣ်လၢ မိၣ်လမ့ၣ်ဝဲပူၤတၢ်ဂၤ ပာ်လီၤဝဲဂွံဂီၢ်အူသုးပၤတၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဖဲ ဆၣ်ကွံၣ်ပူၤ, နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒုပျာ်ယာ်ကီၢ်ရူၢ်ပူၤ, ဖဲလၢဖၤတြၢ် ၁၀သီ, ၂၀၂၃န့ၣ်, ပုၤဟးထီၣ်လၢဟံၣ်ချၢ ဒီးဟးထီၣ်ဟးလီၤ ဖဲဃုၤန့ၣ်ရံၣ်အလီၢ်ခိၣ်တန့ၢ်နီၣ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.¹

ဖဲ လၢဖၤတြၢ်အါရံၤ ၁၀သီ, ၂၀၂၃န့ၣ်, SAC လီၤခါၣ်သး သုးခိၣ်လၢ အအိၣ်လၢ မိၣ်လမ့ၣ်ဝဲပူၤတၢ်ဂၤ ကီးဝဲသဝီသးပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘါခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ် ဖဲ ဆၣ်ကွံၣ်ပူၤ, နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒီး ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဝဲ ဂွံဂီၢ်အူသုးပၤတၢ် အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ လၢကမၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကလူၤပိာ်ထွဲဝဲန့ၣ်လီၤ. SAC လီၤခါၣ်သး သုးခိၣ်လၢအအိၣ်လၢ မိၣ်လမ့ၣ်ဝဲပူၤတၢ်ဂၤ အံၤ ပာ်လီၤဝဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢ မုၢ်ဟါလီၤဃုၤန့ၣ်ရံၣ်ဝဲအလီၢ်ခိၣ်န့ၣ် ပုၤဟးထီၣ်လၢဟံၣ်ချၢတန့ၢ်နီၣ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢတလူၤပိာ်ထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ကဖိၣ်အဝဲသ့ၣ် ဒီးတၢ်ရူၤထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤစ့ၢ်ပုၤန့ၣ်မုၢ်စလံၤ (Muslim) သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဘါတၢ် တချးလၢမုၢ်ဟါလီၤ ယဲၤန့ၣ်ရံၣ်ဘၣ်, ဒီး စီၤသီသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဒီးအိၣ်စိလၢမုၢ်ဝါထီၣ် ဃုၤန့ၣ်ရံၣ်, ပုၤကီးဂၤဒဲးဘၣ်လူၤပိာ်ထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ. ပုၤဒုးသ့ၣ်ညါသဝီသးပုၤတဖၣ်ဒီး သဝီသးပုၤတဖၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ SAC ခိၣ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲမၤဒီး ဂွံဂီၢ်အူပုၤဆါတဖၣ်န့ၣ် တၢ်ဟ့ၣ်အခွဲးလၢတၢ်ကလဲၤဆၢ အဝဲသ့ၣ်ဆူတၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

¹ တၢ်ဂွံတၢ်ကျိၤလၢ လံာ်ပာ်ဖျါတဘၣ်အံၤအပူၤန့ၣ် တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ဖဲ လၢမးရှး ၂၀၂၃န့ၣ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်တၢ်ဆၢဟ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢ လီၤကဝီၤပုၤမၤသ ကိးတၢ်တၢ်ဂၤ ဖဲ ဒုပျာ်ယာ်ကီၢ်ရူၢ် အပူၤ လၢအဘၣ်တၢ်သိၣ်လိအိၣ် လၢကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် KHRG လၢကမၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ် ဖိခွဲးယာ် အတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်ဖဲလီၤကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်အမံၤ, တၢ်ဂီၤဒီး အိၣ်ဆိးလီၤကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးတဖၣ်န့ၣ် တၢ်မၤလီၤဘၢအိၣ်လၢ အဝဲနီၢ် ကစၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂွံတၢ်ကျိၤလၢတၢ်ကွဲးရှဲပုၤအိၣ်ထီၣ်အိၣ် ဖဲ ပနီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ် မုၢ်ဝဲဒၣ် KHRG အတၢ်ကွဲးရှဲထီၣ်တၢ်ဂွံတၢ်ကျိၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ လါဖျါတြူၤအါရံၣ် ၁၀သီ, ၂၀၂၃နံၣ်, မ့ၢ်ဟါလီၤ, ဖဲတၢ်ဟံ်လီၤဝဲ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူသုးပၤတၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီဝံၤအလီၢ်ခဲ, ထ--- ဖိသၣ် ၁၃နံၣ် လၢအထီၣ်က့ၢ်လွံၢ်တၢ် အိၣ်လၢ ဆ---သဝီ, တက့ၢ်ခဲကရူၢ်, နိၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒူပုၣ်ယၢ်ကီၢ်ရံၣ်ပူၤတဂၤ, SAC သုးဖိ တဖၣ်ဖိၣ်အိၣ်လၢကျဲ ဖဲအလဲအိၣ်သကိးဝဲ အသကိးတဂၤလၢအအိၣ် လၢမ---သဝီ, ဝၣ်မၣ်ကရူၢ်, နိၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်ပူၤန့ၣ် လီၤ. တၢ်ဖိၣ်အိၣ်ဖဲ အဝဲဟဲက့ၤလၢအသဝီ ဖဲမ့ၢ်ဟါလီၤဃုန့ၣ်ရံၣ်တလၢဝံၤအလီၢ်ခဲတဖၣ်ဖိန့ၣ်လီၤ. တနံၣ်ဃီန့ၣ်, ဖဲ SAC သုးဖိ တဖၣ်ဟဲက့ၤလၢ ယ---သဝီ အဆၢကတီၢ်, ကျးကစၢ်တဂၤထံၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဟဲက့ၤကိး ဃုၣ်ဒီးပုၤဖိသၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤက့ၢ်ဖိတဂၤအံၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အိၣ်စးထီၣ်လၢလါယန့ၣ်အါရံၣ်လဲ, ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတထံၣ်အိၣ်ဒီးဘၣ် မ့တမ့ၢ် ပုၤတနၢ်ဟူအဂ့ၢ်နီတမံၤ ဘၣ် တုၤလၢလါယု, ၂၀၂၃နံၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီသးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲဝဲဆူ SAC ခိၣ်သုးရံၣ်နီၣ်ဂံၢ်-၂၈၄ အသုးကလၢတဖျါဃီ အိၣ်ဖဲဆ့ၣ်က့ၢ်တဂၤ ဒီးသံကွၢ်ဝဲဘၣ်ဃးဒီး ထ--- အဂ့ၢ်အကျိၤ, ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့ SAC တဲအဝဲသ့ၣ်လၢ ပုၤဖိသၣ်တအိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်နီတဂၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢတၢ်ဖိၣ်အိၣ်အဆၢကတီၢ်, ထ--- ဒီးဝဲသိလ့ၣ်ယီၢ်ဃုၣ်ဒီးအသကိးတဂၤ စီၤပ---, သးနံၣ် အိၣ် ၂၂နံၣ်, အိၣ်ဖဲ ဖ---သဝီ, နိၣ်တီၤပျါကရူၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလဲၤဆုၢ်ပုၤဖိသၣ်အံၤ ဒီးအသကိးအံၤဖဲလဲၣ်န့ၣ်ပုၤတသ့ၣ်ညါဒီးနၢ်ဟူ အဝဲသ့ၣ်အဂ့ၢ်နီတမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဝဲ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူသုးပၤတၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ ဖဲနိၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, စ့ၤသီဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ် ပုၤသးစၢ်တနီၤဘၣ် တၢ်ဖိၣ်အိၣ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဟးလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ဟံ်ပနီၣ်အိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟဲဟံးန့ၢ် အဝဲသ့ၣ်လၢ ဆ့ၣ်က့ၢ်အဂ့ၢ်ပူၤ ဒီးတၢ်လဲၤစိၣ်အဝဲသ့ၣ်ဆူ မါတလ့အဂ့ၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဝဲပုၤလၢတၢ်ဖိၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒိလဲၣ် ဒိလဲၣ်န့ၣ် ပုၤတသ့ၣ်ညါနီတဂၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖိၣ်ဝဲပုၤသးစၢ်ခဲလၢဃုၣ်ဒီး တၢ်ဆုၢ်အဝဲသ့ၣ်ဆူ မါတလ့ဝုၢ် ဖဲလါဖျါတြူၤ အါရံၣ် ၁၈သီ, ၂၀၂၃နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအိၣ်ဝဲလၢ ဆ့ၣ်က့ၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. SAC သုးသ့ၣ်တဖၣ် တပျဲပုၤသးစၢ် လၢတၢ်ဖိၣ်အိၣ်တဖၣ် အမိၢ်အပၢ်လၢကလဲထံၣ် လီၤအသးဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ် ဒီးက့ၤကိးက့ၤအဝဲသ့ၣ်တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. (ဖဲလါ ယု ၂၀၂၃နံၣ်န့ၣ်, ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤဒိးလီၤ.)

တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ, တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤဃးထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကလဲၤပုၤတၢ်လၢဆ့ၣ် က့ၢ်ပူၤန့ၣ် တညီဒိသိးဒီးလၢညါဘၣ်, လီၤဆီဒၣ်တၢ် သဝီဖိလၢအသးနံၣ်အိၣ် ၁၆ တုၤ ၅၀နံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီး SAC ဟံလီၤတၢ် သိၣ်တၢ်သီလၢ မ့ၢ်ဟါလီၤဃုန့ၣ်ရံၣ်အလီၢ်ခဲန့ၣ် ပုၤဟးထီၣ်လၢဟံၣ်ချါတန့ၢ်နီတဂၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, ဖဲပုၤလဲၤ ထီၣ်က့ၤလီၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, တၢ်တဟ့ၣ်အခွဲးလၢကဟးစိၣ်ဝဲတၢ်ဖိးတၢ်လီၤမၤဟးဂီၤ ဒီးမၤဘၣ်ဒိပုၤဂၤသ့ သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ပုၤမ့ၢ်ဟးစိၣ်လၢမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် လ့ကွဲးဒၣ်လဲၣ် တၢ်ကဖိၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်တဟ့ၣ်အခွဲး လၢပုၤကဟးစိၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ SAC ဟံလီၤဝဲဂ့ၢ်ဂီၢ်အူသုးပၤတၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ် တၢ်အိၣ်သးအံၤဃးထီၣ် ဝဲတုၤ လါယု, ၂၀၂၃နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်သးတဂ့ၢ်ထီၣ်ဘၣ်အမဲၣ်ညါ တၢ်အိၣ်သးဃးထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရူၢ် (KHRG) အဂ့ၢ်ဖုၣ်ကိၣ်

ကညီဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရူၢ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်ဖဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမ့ၢ်ဝဲလီၢ်ကဝီၤကရၢသဘူတဖုလၢ အၢၣ်လီၤ မၤတၢ်လၢကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်အတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၢ်ကဝီၤဒုသဝီဖိတဖၣ် လၢကမၤနီၣ်မၤဃါတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ ဒိသိးကပံၤဖျါထီၣ်လီၢ်ကဝီၤပူၤ ကမ့ၢ်တဖၣ်အကလုၢ်, အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ်ယိၣ် ဘၣ်ဘီဒီး အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဟံၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နုၤထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ www.khr.org အပူၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.